

GIVER DET MENING?

Samtaler om dåb i en tid i forandring

Indhold

Forord ved biskop Henrik Wigh-Poulsen	4
1. Udvalgets arbejde	5
2. Udfordringen	7
2.1. Dåb eller ej – rapport fra Sydhavn om småbørnsforældres til- og fravalg af dåb	7
2.1.1. Dåben skal vælges – og ikke arves	7
2.1.2. Individualisering	7
2.1.3. Markante ændringer omkring 1970	8
2.1.4. Kontakten til folkekirken	9
2.1.5. Uddannelse og urbanisering	9
2.1.6. Meningsskaben i eget liv	9
2.2. Fakta fra Aarhus – demografisk undersøgelse	10
2.3. Udviklingen i dåbstallene siden 1990	11
2.4. Udblik	12
2.4.1. Udblik til Norge	12
2.4.2. Udblik til Tyskland	13
2.4.3. Højmessen set fra kirkebænken	13
3. Udfordringen set fra Aarhus-perspektiv	15
3.1. Semi-strukturerede samtaler	15
4. Temadag om dåb	17
4.1.1. Peter Kemp: Dåbens kerne i dag	17
4.1.2. Henning Thomsen: Dåbens privatisering stillet over for dåb til fællesskab	17
4.1.3. Svend Andersen: "Forløsning fra synd, død og djævel" – på nudansk tak!	18
4.1.4. Dåben som fællesskab og håbsfortælling	19
4.2. Temadagens workshops	20
4.3. Foreløbig opsamling	20

5. Udvalgets overvejelser og anbefalinger	21
5.1. Kommunikation	21
5.2. Liturgi	22
5.3. Den teologiske udfordring	23
5.4. Ressourcer	25
5.5. Forhindringer for dåb?	26
5.6. Opfølgning på udvalgets arbejde	27
5.7. Agenter og opgaver	27
5.8. Mere viden efterlyses!	28
6. Det videre forløb og opfølgning på udvalgets arbejde	29
6.1. Idékatalog	29
7. Sammenfatning	32
8. Anvendt litteratur	33
9. Program for temadag om dåb	34

Forord ved biskop Henrik Wigh-Poulsen

Dåben handler om et tilhørsforhold, om at høre til. Korset, der tegnes foran dåbsbarnets hoved og bryst, er tegnet på, at det hører til hos Gud, som han har vist sig i sin søn, Jesus Kristus, der blev korsfæstet, døde og opstod.

Det er mange ting på en gang. Meget store ord omkring en enkel lille handling. En vældig fortælling, der rækker ud over den enkeltes liv og død, som der er skrevet biblioteker fyldte af bøger om, som løber som en understrøm i vores fælles kultur og historie, og som kloge folk aldrig nogensinde er blevet færdige med at blive klogere på.

Den fortælling og det tilhørsforhold siger dåbsbarnets forældre ja til på barnets vegne. Og det har de gjort generation efter generation i tillid til ordene, handlingen og traditionen; eller i hvert fald til en af delene.

Når forældre så nu, i hvert fald i de større byer, i stigende grad undlader at lade deres børn døbe, skyldes det så, at vi forlanger at forstå, at kunne forklare og forsvare det store, der kan være svært at rumme, og at vi forventer det samme af vores børn? Noget tyder på det. Vi stiller os ikke længere så ydmygt og tillidsfuldt an. Vi overgiver os ikke længere så let til de store fortællinger. Også selvom meget tyder på, at vi længes efter dem.

Det kan man så beklage og ryste på hovedet af. Men man kan jo også, i troen på at dåbens fællesskab holder, mens vi er omskiftelige og skrøbelige, forsøge at tale nyt og på andre måder om den urgamle handling, og på den måde gøre det klart, at den gælder og gør en forskel.

Dette er, hvad de fire Aarhus-provstiers dåbsudvalg anbefaler i nærværende skrivelse med en række konkrete forslag: Gennemtænk kommunikationen mellem kirke og forældre, nå længere ud, revider dåbsritualet, skærp teologien, engager menighedsrådene, frisæt præsterne og prioriter det personlige møde med menigheden - ja, ryd de "forhindringer" af vejen der måtte besvære adgangen til dåben.

Det er vidtgående forslag, der her bringes på bane. Det er ikke noget, man bare uden videre griber til i en folkekirke, hvor traditionerne og vanerne både er en styrke og en svaghed. Men det fortjener at blive læst, overvejet og brugt til at udfordre os alle, sådan at storbyernes negative dåbstal bliver vendt, og endnu flere bærer deres børn til dåben; og på deres vegne siger ja til at høre til det fællesskab, død og ondskab ikke har magt over.

1. Udvalgets arbejde

Far og mor sidder ved aftensbordet og diskuterer, om den lille ny skal døbes? Det er ingen selvfølge længere. Det er ikke sikkert, at de er helt sikre på det med troen og på det med Gud! Føler de, at de ved nok? Hvem kan de spørge?

Gennem et stykke tid er der som bekendt pågået en debat i den "folkekirkelige offentlighed", hvor der er blevet udtrykt bekymring for dåbstallene. Statistikernes kurver og søjlediagrammer tegner en negativ udvikling, og spørgsmålet er det helt enkle: Kan vi i Aarhus spore en tilsvarende udviklingen i synet på dåb? Og dernæst, hvilke initiativer er påkrævet i denne forbindelse?

I januar 2015 besluttede de fire Aarhus-provster, efter drøftelser med præsternes tillidsrepræsentanter og provstiudvalgene, at nedsætte et udvalg, der skal se på udviklingen af dåbstal og synet på dåb her i Aarhus.

Udvalget består af:

Sognepræst Marie Ørgaard (Skødstrup Pastorat, Aarhus Nordre),
Sognepræst Anja Stokholm (Tranbjerg Pastorat, Aarhus Søndre),
Sognepræst Karsten Høgild (Åby Pastorat, Aarhus Vestre),
Sognepræst Carsten Haugaard Nielsen (Christians Pastorat, Aarhus Domprovsti) og
Provst Esben Thusgård (Aarhus Nordre Provsti).

Arbejdet blev rammesat med følgende kommissorium:

Der nedsættes et fælles udvalg i de fire Aarhus provstier, som har til opgave at kortlægge og analysere det generelle fald i dåbsprocenten i sognene i Aarhus Kommune og give et katalog, der kan inspirere præster og menighedsråd fremadrettet.

Udvalgets opgave består i følgende:

- *At kortlægge udviklingen i dåbsprocenten indtil i dag.*
- *At give bud på årsager til den aktuelle (positiv såvel som negative) interesse for dåb blandt nye familier.*
- *At give inspiration til nye initiativer.*

Udvalget forventes at indhente den fornødne ekspertise og viden blandt præsterne i Aarhus Kommune, hos Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, det Teologiske Fakultet i København, Institut for Kultur og Samfund under Aarhus Universitet, evt. Kirkefondet og i lignende byer, hvor problemstillingerne forventes at være sammenlignelige med Aarhusforhold. Det forventes således ikke, at udvalget udarbejder selvstændige sociologiske og antropologiske studier, men trækker på den viden, der allerede er tilgængelig.

Arbejdet forventes afsluttet januar 2016 med rapport til de fire Aarhus-provstier. Udvalget er sammensat af repræsentanter for præsterne i Aarhus-provstierne samt en provst.

Provstierne afsætter et mindre rådighedsbeløb til arbejdet.

Udvalgets arbejde har taget sigte efter primært at involvere præsterne i Aarhus, da præsterne dagligt står i samtale med dåbsforældre eller andre om dåben. De ved om nogen, hvori udfordringen for folkekirken består, samtidig med at det også er her i det daglige arbejde i de lokale sognekirker, at evt. nye initiativer

og andre prioriteringer skal realiseres. Udvalget har endvidere besøgt kirker i Københavnsområdet, der tillige arbejder med dåbsspørgsmålet, for at hente inspiration til det videre arbejde. Alt sammen mundede ud i en fælles temadag om dåb, hvor der med afsæt i sociologiske resultater og teologiske refleksioner (se bilag) blev drøftet konkrete initiativer.

Nærværende rapport forsøger at opsummere, hvad vi ud fra et sociologisk perspektiv generelt kan sige om dåb, og hvad vi statistisk set ved om interessen for dåb, specifikt i Aarhus (kap. 2). Der følger et resumé af samtalerne med præsterne i Aarhus og de perspektiver, de aftegner (kap. 3). De samtaler mundede ud i en fælles temadag om dåb (kap. 4). Resultaterne af drøftelserne præsenteres (kap. 5), og i samme kapitel fremlægges et katalog, der opregner forslag til indsatsområder, der vil styrke folkekirkens arbejde lokalt på dette vitale felt.

Denne rapport forandrer i sig selv ingenting. Men optakten til den har været inspirerende og giver anledning til, at arbejdet med dåb videre bliver taget op på alle relevante niveauer i folkekirken. Den er således tænkt som et inspirationskatalog, som retter sig til Aarhus-provstiernes fælles budgetudvalg, provstiudvalgene, menighedsråd, præster og ansatte ved kirkerne i Aarhus. Perspektiverne for arbejdet med dåb overvejes til sidst (kap. 6).

Der skal rettes en tak til budgetudvalget i Aarhus, der gav opdraget, stiftsrådet for støtte i forbindelse med afholdelse af temadagen i oktober 2015, præster og provster for kritisk og konstruktivt med- og modspil, Folkekirkens Udviklings- og Videnscenter for samarbejdet, særligt omkring temadagen, men også i forbindelse med offentliggørelsen af denne rapport. Sidst men ikke mindst skal der lyde en tak til biskop Henrik Wigh-Poulsen, som har fulgt arbejdet, bidraget med indledningen og således rammesat diskussionen.

Det er udvalgets håb, at det nu er muligt at flytte diskussionen fra præstekollegiet i Aarhus-provstierne til provstiudvalg og menighedsråd og dermed i en fælles drøftelse involvere alle med interesse for folkekirken i arbejdet med at fremme interessen for dåb.

2. Udfordringen

2.1. Dåb eller ej – rapport om småbørnsforældres til- og fravalg af dåb

Hvad er den senmoderne danskers holdning til dåb? Hvilke motiver eller årsager ligger bag forældres fravalg eller tilvalg af dåb af deres børn? De spørgsmål er i rapporten "Dåb eller ej – rapport om småbørnsforældres til- og fravalg af dåb", gjort til genstand for en undersøgelse.

I rapporten kombineres kvalitative interviews og feltarbejde i Sydhavn Sogn i København med en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse om dåb. Sydhavn Sogn er udvalgt til undersøgelsen på baggrund af sognets meget brede og sammensatte karakter. I sognet er de fleste befolkningsgrupper repræsenteret. Resultaterne herfra kan derfor forventes i en vis grad at være repræsentative også ud over Sydhavn Sogn. Rapporten er udarbejdet af Karen Marie Leth-Nissen og Astrid Krabbe Trolle fra Center for Kirkeforskning, Det Teologiske Fakultet ved Københavns Universitet, 2015.

2.1.1. Dåben skal vælges – og ikke arves

Af de mange aspekter, som rapporten peger på, er der særligt ét, som er kendetegnende for både de forældre, der vælger dåb, og de der fravælger dåb – nemlig det autentiske valg, friheden til at vælge efter egne følelser og overbevisning.

Moderne forældre ønsker, at deres barn selv skal vælge sit tilhørsforhold og sin religiøse identitet. Fravælger forældre dåben, er det derfor oftest med argumentet, at barnet senere selv skal tage stilling. Vælger forældrene dåb på barnets vegne, betragtes dåben af forældrene som foreløbig – med en åbning for at barnet senere selv aktivt skal tage stilling til sit tilhørsforhold til kirken (p. 52f).

De vigtigste faktorer for valg af dåb kan ud fra rapportens landsdækkende spørgeskemaundersøgelse sammenfattes således:

- Dåben er en familietradition, der markerer navngivning af barnet
- Dåben ses som en del af det at være dansk

De mere dybdegående interviews med forældre i Sydhavn Sogn nuancerer billedet og viser, at det også er vigtigt for forældrene at give deres børn et kristent og nationalt værdigrundlag med ud i tilværelsen (p. 71).

Argumenterne for fravalg af dåb kan sammenfattes således:

- Barnet skal vælge selv
- Forældrene kan ikke tilslutte sig trosbekendelsen
- Forældrene tilhører en anden religion (eller har intet religiøst tilhørsforhold)

2.1.2. Individualisering

Som forklaring på forældrenes motiver for både valg og fravalg af dåb, peger rapporten på forskellige tendenser i samtiden, som samles under betegnelsen: Individualisering.

At individet løser sig fra fællesskaber, i højere grad end tidligere forfølger sin egen vilje og i mindre grad tillægger ydre autoriteter betydning, får tilsyneladende konsekvenser for holdningen til dåb (p. 54f). Dåben skal netop ikke "blot" arves – den skal vælges ved et autentisk valg.

Individualiseringen har bl.a. som konsekvens, at den enkelte som et selvreflekterende og selvfortolkende væsen bliver pålagt selv at skabe sin egen virkelighed og identitet – og dermed skal den enkelte også selv skabe mening i sin tilværelse (p. 55, 72, 94). Det er træk ved den senmoderne virkelighed, som kan have negative konsekvenser som tomhedsfølelse og længsel efter mening eller religion. Formår vi som kirke at svare på den længsel? Og formår vi at være et meningsskabende modsvar til tidens krav om, at vi skal "skabe os selv"?

Forskydningen fra en ydre til en indre autoritet stiller tillige det senmoderne menneske over for et krav om autenticitet – den enkelte skal leve autentisk, dvs. i overensstemmelse med en indre autoritet. Derfor kan Karen Marie Leth-Nissen paradoksalt nok af rapporten konkludere, at "dåbstallet falder, fordi dåben faktisk betyder noget. Forældrene har som hovedregel taget et aktivt til- eller fravalg" (citeret efter hukommelsen).

Et af hovedargumenterne for fravalg af dåb er forældrenes vanskeligheder ved (autentisk!) at tilslutte sig alle led i trosbekendelsen, hvilket kan give anledning til overvejelsen, om vi som kirke er tydelige nok i formidlingen af trosbekendelsens betydning og dåbens kernebudskab? Noget tyder på, at nogle forældre opfatter trosbekendelsens rolle i dåben i retning af et trosforhør, de skal bestå. Det må få os til teologisk at overveje, hvad trosbekendelsens rolle er - og dernæst om vi er dygtige nok til at formidle dens rolle og betydning?

At barnet skal døbes er ikke længere nogen selvfølge. Selve beslutningen for eller imod dåb er derfor blevet anderledes aktuel end tidligere, og beslutningen kommer i høj grad til at foregå som en forhandling mellem forældrene. Tendensen er, at den forælder, der har de stærkeste følelser, som regel kommer til at afgøre sagen (p. 58, 70f).

Et andet karakteristisk træk er, at forældrene sammensætter deres egen religiøse pakke – ud fra hvad der for dem giver mening (p. 55). Troen er blevet mindre kirkestyret og mere autonom (p. 59). Rapporten konkluderer, at forældre ikke finder det selvfølgeligt at videreføre den religiøse praksis, de selv er opvokset med (p. 70, 74). Meningsskaben i eget liv vejer tungere end tradition, egen dåb og medlemskab. Vi må som kirke spørge os selv, om vi tydeligt nok stiller os til rådighed, når der skal forhandles om dåben? Evner vi at formulere dåbens mulighed som en meningsskabende begivenhed for de senmoderne forældre?

2.1.3. Markante ændringer omkring 1970

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at dåbstallet på landsplan er faldende. Tallene viser desuden, at der er flere af de yngre i forhold til de ældre forældre, som fravælger dåb. Omkring 1970'erne sker der en tydelig forandring, sådan at de, der er født i 1970 eller senere, i højere grad end de ældre generationer fravælger dåb på deres børns vegne (p. 24f). Andelen af de forældre, der ser sig selv som troende, falder markant mere blandt de yngre generationer (født efter 1970) end blandt de ældre generationer (p. 25f). Denne ændring får betydning for holdningen til dåben: Vægten skubbes fra dåbens religiøse indhold til et kulturelt indhold. Dåben betragtes i højere grad som et kulturelt ritual uden religiøst indhold – og måske står den derfor lettere i fare for at blive fravalgt (p. 27). Rapporten peger på, hvordan individualiseringen som tendens tager fart efter Anden Verdenskrig og særligt i 1970'erne bliver integreret i opdragelsen og skolen, og at det er effekten af disse tendenser, vi bl.a. kan aflæse i de yngre forældregenerationers dåbsbeslutninger (p. 25).

2.1.4. Kontakten til folkekirken

Rapporten konkluderer, at jo mere man bruger folkekirken, des mere tilbøjelig er man til at vælge dåb. Interessant er det, hvilken form for kontakt med kirken, der påvirker beslutningen om dåb positivt: Det er de kirkelige handlinger – dvs. forældrenes deltagelse i familie og venners dåb, konfirmation, bryllup og begravelse – der har betydning for deres tilbøjelighed til selv at vælge dåb (p. 23f, 73). Deltagelse i andre kirkelige aktiviteter som den almindelige gudstjeneste, kor eller babysalmesang har tilsyneladende mindre eller ingen betydning for fra- eller tilvalg af dåb (p.73). Samme tendens kommer til udtryk i en stor undersøgelse om dåb foretaget i Oslo, Norge (se afsnit 2.4.1.). Tendenser, som måske kunne give anledning til en diskussion af, hvordan præstelige og kirkelige ressourcer bruges. Investerer vi det præstelige arbejde mest hensigtsmæssigt?

2.1.5. Uddannelse og urbanisering

Rapporten lægger sig i forlængelse af andre undersøgelser og konkluderer, at dåbstallene falder i mere urbaniserede områder. Jo højere befolkningstæthed des lavere dåbstal (p.27f). Rapporten giver derimod ikke noget entydigt svar på sammenhængen mellem uddannelsesniveau og tendensen til valg eller fravalg af dåb (p. 27, 74). Den landsdækkende undersøgelse tyder på en sammenhæng mellem højere uddannelse og større sandsynlighed for fravalg af dåb. Mens rapportens interviewundersøgelse ikke viser denne sammenhæng.

Det samme brogede billede af uddannelsens betydning kommer til udtryk i den føromtalt norske dåbsrapport. Til- eller fravalget af dåb afhænger derimod i højere grad af, hvad forældrene forhandler sig frem til ud fra behov i forhold til identitet og meningskaben (p. 74).

2.1.6. Meningskaben i eget liv

Rapporten konkluderer, at samtidens børneforældre generelt er meget individualiserede: "Meningskaben i eget liv vejer tungere end tradition, egen dåb og medlemskab" (p. 75). Dåben får karakter af en identitetsmarkør, der er med til at udtrykke, hvem man er (p. 55). Dåben skal være i overensstemmelse med ens indre autoritet og bliver derfor noget, den enkelte aktivt skal vælge til eller fra – som en del af processen med at skabe et selv (p. 94). Derfor – kort sagt – skal dåben vælges og ikke arves.

Afslutningsvis kunne rapporten "Dåb eller ej" anspore til at gøre følgende overvejelse:

I den landsdækkende spørgeskemaundersøgelse betragter forældre dåben som en familietradition, og de yngre generationer betragter i højere grad sig selv som uden religiøst tilhørsforhold. Men interviewundersøgelsen fra Sydhavn nuancerer dette billede: Her ser de fleste dåben som en religiøs begivenhed (p. 53f, 73). Kan denne forskel skyldes en mangel på et religiøst sprog, som lettere kan hjælpes på vej ved en interviewundersøgelse end i en spørgeskemaundersøgelse?

På lignende måde kunne man stille spørgsmålet om, hvad der gemmer sig bag forældrenes begrundelse for dåb, når de bruger argumentet: "Traditionen"? Kunne det svar til dels også rumme et religiøst indhold, som forældrene mangler sprog for? Undersøgelsen peger jo på den anden side på, at "traditionen" netop ikke er det afgørende argument for valg eller fravalg af dåb. Det er derimod det autentiske valg.

Noget kunne tyde på, at vi som kirke står over for en vigtig opgave med på ny at fremme et religiøst sprog, som de senmoderne forældre kan tale med på og desuden opleve som meningsskabende i deres tilværelse.

2.2. Fakta fra Aarhus – demografisk undersøgelse

Kirkefondet har i maj 2015 på udvalgets foranledning udarbejdet en statistik om børn og folkekirkemedlemskab i Aarhus Kommune. Statistikken bygger på tal fra sognestatistikker og Danmarks Statistik, som det kendes fra Kirkefondets sogne- og provstianalyser. Kirkefondet påpeger, at for snævert et fokus på selve dåbsprocenten vil rumme en statistisk usikkerhed. Derfor er det formålstjenligt i stedet at fokusere på medlemskabet for de 0-4 årige, da det giver et mere retvisende billede. Overordnet set rummer statistikken oplysninger om:

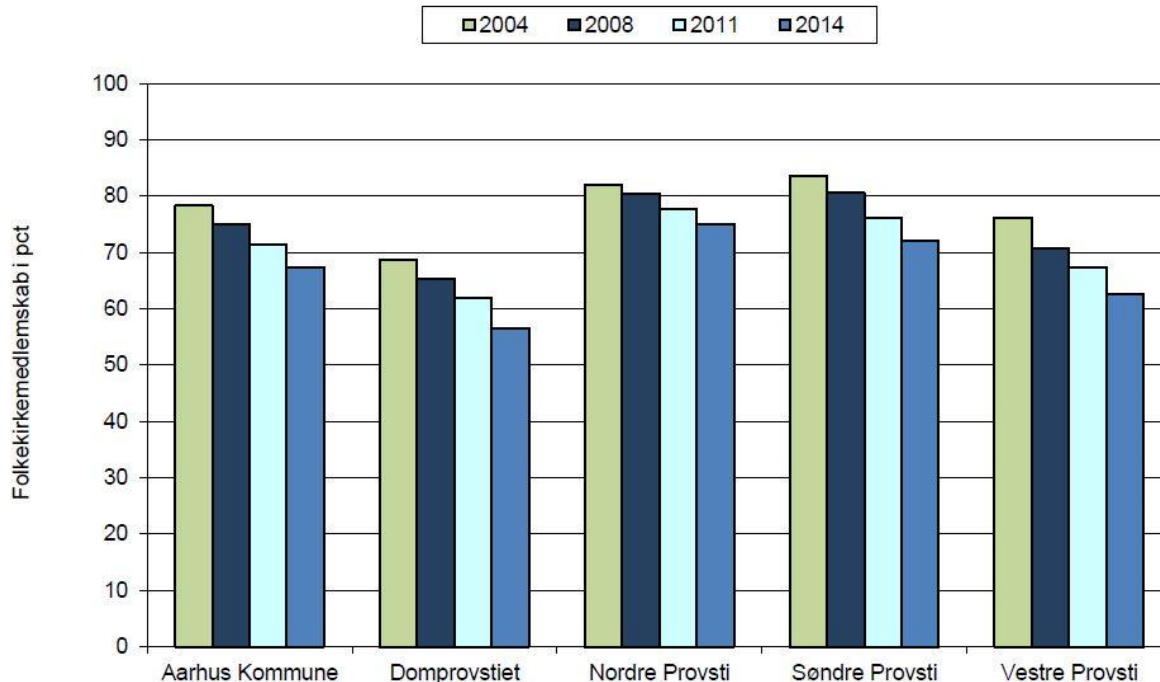
- 1) de 0-4 åriges folkekirkemedlemskab i perioden 1996-2014, hvor også etnisk herkomst er taget i betragtning
- 2) de 0-15 åriges medlemskab af folkekirken i perioden 2008-2014
- 3) tal for fødsler, dåb og indmeldelser for hhv. de 0-1 årige og de 13-15 årige i perioden 2006-2014.

Her skal blot trækkes de mest iøjnefaldende oplysninger frem. Samlet set er medlemsprocenten for 0-4 årige af dansk herkomst i Aarhus Kommune faldet fra **78,3%** i **2004** til **67,3%** i 2014. Fordelt på de fire provstier ser udviklingen således ud:

	2004	2014
Domprovstiet	68,8 %	56,5 %
Nordre Provsti	82,0 %	75,1%
Søndre Provsti	83,5 %	72,1%
Vestre Provsti	76,2 %	62,6%

Nedenstående diagram viser udviklingen fra 2004 over 2008-2011 og frem til 2014 samlet set og fordelt på de fire provstier:

Udvikling i folkekirkemedlemskabet 0-4 årige m dansk herkomst

Over hele linjen ses et tydeligt og støt fald over en 10-års periode, dog mindst i Nordre Provsti og størst i Vestre Provsti.

Statistikken undersøger endvidere, hvor stor en andel af de børn, der ikke bliver døbt som små, sidenhen bliver døbt og meldt ind i forbindelse med konfirmationen. Antallet af indmeldelser af 13-15 årige for Aarhus Kommune viser en faldende tendens, og udgør 138 børn i 2014 og står således slet ikke mål med faldet i antal barnedøbte (1.635 færre børn af dansk herkomst i Aarhus Kommune er medlem af folkekirken i 2014 set i forhold til 2004).

Samlet set viser tallene, at Aarhus ikke er undtagelsen, når det kommer til det generelle fald i dåbsprocenten. Tendensen i Aarhus ligner den, der ses mange andre steder, som det vil fremgå af næste afsnit.

2.3. Udviklingen i dåbstallene siden 1990

Sociolog Steen Marquard Rasmussen har i 2015 udarbejdet en statistik over dåbstallene og deres udvikling. Statistikken viser henholdsvis de aktuelle dåbsprocenter set på stifts- og sogneniveau samt dåbsprocentens udvikling 1990-2012 på stiftsniveau. Overalt ses en faldende og accelererende negativ tendens, da dåbsprocenten i alle stifter er faldet mere i perioden 2003-12, end det var tilfældet i 1990-99. Faktisk er faldet fra 2003-12 3,8 gange så stort som faldet de forudgående ni år set på landsplan.

Statistikken viser også medlemsprocent for de 0-4 årige på sogneniveau og de udslag, der knytter sig til urbaniseringsgraden: Medlemsprocenten falder næsten i takt med størrelsen af den største by i sognet. Vælger man at kigge på udviklingen i medlemsprocenten fra 2004-11, tegner der sig dog et meget broget billede: I langt de fleste sogne falder medlemsprocenten, men i nogle sogne stiger den faktisk.

Se :

http://teol.ku.dk/cfk/dokumenter/daabsprojekt/Bilag_1_Rasmussen_2014_Udviklingen_i_d_bstallene_side_n_1990.pdf

2.4. Udblik

2.4.1. Udblik til Norge

Meget tyder på, at de tendenser og strømninger, vi ser i Sydhavn Sogn og i de fire Aarhus Provstier, ikke er isolerede. Derimod tegner de et billede af, hvad der rører sig, ikke kun på landsplan, men også i vores nabolande.

I foråret 2015 færdiggjorde forskere fra *Institutt for Kirke-, Religions- og Livssynsforskning* i Oslo, Norge en stor rapport: *"Når det rokkes ved Tradisjon og tilhørighet. Nedgang i oppslutning om dåb i Oslo bispedømme."*

Det billede, den norske rapport tegner, har mange tydelige paralleller til det billede, der aftegner sig i vores egen kontekst: Dåben skal vælges og ikke arves – derfor fravælges barnedåben oftere end tidligere. Barnet skal selv senere i livet træffe sit eget frie valg om dåb og tilhørsforhold til kirken. Den norske dåbsrapport fremhæver ligeledes pluralisme, individualisering og autenticitet som baggrunde for det faldende dåbstal.

En af forhindringerne for dåben synes at være, at forældrene oplever det som problematisk at skulle stå inde for at opdrage børnene i den kristne tro på en autentisk måde. Blandt de norske forældre er der en opfattelse af, at det er skolen, der har den primære opgave med at lære barnet om religion og livssyn. Idealet er den værdineutrale undervisning, som klæder barnet på til selv at træffe sit valg og finde sin egen vej i livet.

Alligevel viser den norske dåbsrapport, at nogle af de forældre, der fravælger dåb, oplever et savn – at den kirkelige dåb kan skabe ramme om noget, som en evt. navnefest ikke kan give. Det er forvandlingen af barnet i dåben og dåbens højtidelige karakter, der fremhæves. Betragtninger, som midt i alle strømninger af pluralisme og individualisme, peger på ritualets skabende betydning. Hvilket igen må foranledige til flere spørgsmål og overvejelser: Hvad er det i ritualet, der "rører" forældrene, og hvad er det teologisk uopgivelige i ritualet? Skal dele af ritualet reformuleres, så der bliver større tilknytningsskæb mellem dåbsmenighed og ritual?

Den norske dåbsrapport stiller afslutningsvis spørgsmålene: Er den udbredte holdning, at vores børn selv skal vælge deres religiøse identitet og deres tilhørsforhold til kirken, med til at undergrave barnedåben? Betyder det, at kirken må reformulere præmisserne for barnedåb? Bør kirken desuden arbejde på at "normalisere" ungdomsdåben (før confirmationen) som en ny tradition? Og bør kirken gå så langt som til at tilbyde en religiøs ceremoni som alternativ til dåb – en barnevelsignelse, som åbner døren ind til kirken for de børn, der ikke er døbt, og som har udskudt beslutningen om dåb til senere?

Dertil kunne man tilføje spørgsmålet om kirkens rolle med dåbsoplæring. Kunne en udbygning af skolekirkesamarbejdet være en vej både at imødekomme forældrenes usikre rolle som de ansvarlige for dåbsoplæringen, og samtidig at imødekomme deres syn på skolen som vejleder for børnene?

2.4.2. Udblik til Tyskland

Den Tyske Evangeliske Kirke udgav for nogle år siden et fint lille skrift om forståelsen af dåben og om dåbens praksis: *“Die Taufe – Eine Orientierungshilfe zu Verständnis und Praxis der Taufe”* (2008), www.ekd.de/download/TaufeEKD.pdf. Her tages der grundigt fat om den teologiske opgave: Hvad betyder dåben? I første omgang lægges der et fundament i betydningen af dåben i Bibelen og i den lutherske forståelse.

Det slås fast, at i forhold til nutidens forældre slår de traditionelle billeder af dåben ikke til. De forbliver ofte fremmede for dem. Dermed er der peget på en vigtig teologisk opgave: Ikke at sætte fokus på forskellene til nutidens forældre, men forbinde deres motiver til temaer i dåbsteologien og udlægge dem i en fælles forståelse af dåben. Der peges på oplagte tilknytningspunkter, som den lykke barnet bringer. Og at barnet er sårbart, samtidig med at forældrenes omsorg er begrænset. Derfor bliver håbet om Guds velsignelse afgørende. Og det giver mening her at tale om, at dåben trækker en grænse mellem den døbte og de onde kræfter. Endelig siges der også, at dåbens “jeg døber dig” kan fremdrages som et tilknytningspunkt i en individuelt orienteret verden: Det enkelte menneskes navn nævnes og ses som noget særligt, samtidig med at det sættes ind i et fællesskab.

Rapporten peger endelig på nogle initiativer i forbindelse med dåben: Kurser i den kristne tro for forældre, og forbønshandling i forbindelse med fødslen. Fadderens opgave overvejes og det foreslås, at de indbydes sammen med forældrene til særlige gudstjenester. Det foreslås at knytte nogle af højtiderne sammen med særlige dåbsgudstjenester, f.eks. påske og pinse. Dåbsamtalen overvejes, herunder at inddrage fadderne i den. Der tales om “erindringstegn”, der skal erindre om dåben: Dåbslys, erindringsord, særlige gudstjenester. Her kan dåbens placering i søndagsgudstjenesten også tjene som erindring for menigheden. Endelig peges der på muligheden af regionale dåbsfester, hvor man indbyder de børn (fx fra 1-12 år), der ikke er blevet døbt til dåb og dåbsfest. Afslutningsvis peges der også på, at der bør være et større fokus på voksendåben, herunder en liturgi, der adskiller den fra barnedåben.

Den tyske rapport udmærker sig især ved, at den tager fat på den teologiske opgave: At overveje dåbsteologien i en nutidig kontekst. Den er dog mest tydelig, når det drejer sig om redegørelse for en traditionel, kirkelig forståelse af dåben, hvorimod en nutidig forståelse kun antydes. Dermed peger den på en vigtig opgave, også i Danmark: At arbejde med en nutidig dåbsteologi.

Endelig bidrager den med et idékatalog, der også kommer i spil i den danske kontekst: Tilbud om forbønshandling før eller efter fødslen, dåbsgudstjenester ved højtider (fx 2. helligdagene), brug af erindringstegn samt dåb og dåbsfester for større børn.

2.4.3. Højmessen set fra kirkebænken

Undersøgelsen “Højmessen set fra kirkebænken” af Nete Helene Enggård er blevet til på grundlag af en række interviews og spørgeskemaer, som kirkegængere har besvaret i fire forskellige kirker på Frederiksberg i løbet af sommeren 2015.

Generelt må man sige, at de kirkefremmede dåbsgæster, de lejlighedsvis kirkegængere og de faste kirkegængere opfatter gudstjenesten meget forskelligt.

Hovedparten af dåbsgæsterne forstår ikke den liturgiske opbygning i gudstjenesten, og opfatter den som rigid og gammeldags. Liturgien er med til at give en utryk fornemmelse under højmessen.

Der er en tendens til, at dåbsgæsterne efterspørger en højere grad af performance i gudstjenesten - koret må gerne være synligt, så musikken opleves og ikke gemmes væk. Samtidig har dåbsgæsterne en høj forventning til prædikenen, som gerne skal give mening i deres egen hverdag eller forholde sig til den aktuelle politiske dagsorden. Alligevel kan det virke besynderligt på forældre, der holder dåbsfest, at præsten forholder sig til alvorlige og tunge emner i sin prædiken netop den dag.

Når forventningerne til prædiken og stemning indfries, efterlades dåbsgæsterne med et godt indtryk af gudstjenesten.

Salmerne siger ikke rigtigt dåbsgæsterne noget. Det betyder ikke så meget, om de er nye eller gamle, for de kender ingen af dem alligevel. De lægger heller ikke mærke til bønner og tekstlæsninger.

De lejlighedsvis og de faste kirkegængere finder, modsat de kirkefremmede dåbsgæster, liturgien behagelig og tryghedsskabende. De holder af den faste, genkendelige form. Alle gudstjenestens led har betydning, og prædikenen opfattes som et delelement i helheden. Generelt opfattes det som positivt, at der inddrages nyere salmer i gudstjenesten.

De lejlighedsvis og de faste kirkegængere kan give udtryk for bekymring for, hvordan dåbsgæsterne opfatter gudstjenesten med salmer, læsninger og prædiken.

På baggrund af undersøgelsen kan det være vanskeligt at insistere på højmessen som sognets fælles mødested, for sådan opleves den ikke af dåbsgæsterne. Disse aspekter peger videre på en diskussion om hele menighedsforståelsen og spørgsmålet om dåb i højmessen eller i dåbsgudstjenesten – samt en diskussion af, hvor vi som folkekirke skal prioritere en indsats.

3. Udfordringen set fra Aarhus-perspektiv

Samtalerne med præsterne i Aarhus provstierne har været vigtige og en væsentlig informationskilde til arbejdet med denne rapport. Præsterne står ofte forrest, når det gælder samtalen med dåbsfamilier og omverdenen i øvrigt.

Samtalerne forløb som semistrukturerede, og har således karakter af at kunne kvalificere, hvad den demografiske analyse bidrager med. Nedenstående har derfor karakter af at samle op på de mange reaktioner, som samtalerne resulterede i.

3.1. Semistrukturerede samtaler

I samtalerne præsterne imellem kommer det tydeligt frem, at de vigende dåbstal ikke kan ses som et isoleret fænomen. Nogle steder registreres også svigtende interesse for kirkegang, nærmere bestemt hvor den faste skare søndag formiddag synes at blive mindre, færre bliver viet i kirken mv. Nogle har mistet blikket for den åndelige side af tilværelsen og mangler den eksistentielle undren.

Det er som sådan ikke muligt at isolere spørgsmålet om dåb eller ej for sig selv, da der fra præsternes side fornemmes et generelt voksende fravalg af kristentro som livstydning. "De må føle, det ikke er nødvendigt". Folkekirken er for alvor kommet på "markedet" – og har som aktør haft en alt for tilbagelænet holdning. Er folkekirken for dårlig til at "markedsføre" dåb og gøre gældende, at den er nødvendig? Kan vi være tydeligere og mere direkte? Videre peges blandt præsterne på et teologisk underskud, når det anføres, at "vi har været for dårlige til at forkynde 'forskellen' eller 'nødvendigheden' af dåb, når nu Gud elsker alle børn"!

Det er dog vigtigt at holde proportionerne i debatten, blev det også fastslået. Stadig er der et stort flertal af forældre, der får deres børn døbt, og som endnu synes, at kirken er stedet at søge, når "livet bliver for stort til, at det kan være derhjemme". Midt i bekymringen er folkekirken stadig en succeshistorie.

Dåbsamtalerne er fremdeles stedet, hvor tanker om dåb formuleres, og det er væsentligt at holde fast i dette. Et af de afgørende svar, i en tid hvor folkekirken er udfordret, er fortsat at levere høj kvalitet i det arbejde, der bliver leveret. Det er i mødet med folkekirken, i samtalen og i kirkerummet, at "folket" i sidste ende skal overbevises om, at folkekirken fortsat er relevant i deres liv.

Den overordnede ændrede interesse for folkekirken, som kan spores, efterlader os med mange åbne spørgsmål, hvor vi helt sikkert ved for lidt. Hvad betyder urbaniseringen og tabet af fornemmelsen for tradition for interessen for dåb og folkekirkens ritualer? Hvad betyder senmodernitetens krav om autenticitet og medfølgende individualisering for fra- eller tilvalg? Skal barnet, som enhver anden, gerne vælge selv, og hvad betyder det for dåbens betydning? Hvad med den blufærdighed, hvormed forældre selv står på usikker grund: At skulle stå inde for det hele, at sige ja til ord, man ikke kender rækkevidden eller betydningen af? Når nu valget skal føles rigtigt, hvordan kommer vi da i samtale med de, der har den slags overvejelser?

I dåbsamtalerne er der mange følelser på spil, ikke mange argumenter. Flere har ikke mange ord for, hvorfor de ønsker dåb. Ja, det opleves endda, at selv de forældre, der har valgt dåben til, har lettere ved at referere til argumenter imod dåb.

I samtalerne med præsterne blev der tillige talt en del om, hvordan det i høj grad handler om at lytte sig ind på det sprog og den klangbund, der kan være for at tale om dåb. Gad vide hvad forældrene i grunden hører i ritualets ord?

Der viste sig et tydeligt spændingsfelt, når det kommer til argumenter for dåbens placering i og uden for højmessen. I hvilken gudstjenestelig kontekst får dåbsfamilierne den bedste oplevelse, og hvor får menigheden og præsten det? Hvorfor regulerer mange sogne dåbshandlingernes placering ud fra praktiske ressourcer? Hvilke forhindringer er det rimeligt at stille i vejen for dåbsgudstjenester?

Mange præster gjorde opmærksomme på de teologiske udfordringer, der er forbundet med dåben. Den klassiske forståelse af, at det udelukkende er Gud, der handler i dåben, bliver til en abstraktion i mødet med forældrenes senmoderne hang til selv at handle og iscenesætte. På samme måde spiller de klassiske tanker om genfødsel, syndernes forladelse, modtagelse af Helligånden og tilhørsforholdet til menigheden ikke nogen stor rolle hos forældrene. Præsterne oplever derfor et behov for at nyformulere dåbsteologien samtidig med, at de bærer en frygt for at træde ved siden af dåbsteologisk betragtet.

Endelig er der et åbent spørgsmål, som er vanskeligt at afdække: Hvad bidrager digitalisering af indberetning af fødsel med i forhold til de faldende tendenser? Hvis det har en betydning, stiller det primært spørgsmål om, hvor bevidst til- og fravalget af dåb i virkeligheden er?

Desuden blev det fremhævet, at det for en del forældre bliver "for meget" at skulle tage hele den folkekirkelige pakke: Præst, trosbekendelse og dåb. Ikke mindst kan det være svært at skulle sige ja til hele trosbekendelsen. Her er der et vigtigt oplysningsarbejde: At dåben ikke er et forhør.

I forhold til det daglige arbejde, og hvad der kan gøres, har præsterne peget på forskellige ideer, der enten er udtryk for initiativer, der er realiseret, og som kan tåle at blive udviklet, eller ideer der står foran nærmere udfoldelse. (Se afsnit 6.1. for idekatalog)

4. Temadag om dåb

I oktober 2015 blev der afholdt en temadag for alle præster i de fire Aarhus-provstier.

Formålet var, på tværs af de lokale forskelligheder og den teologiske mangfoldighed, at skabe en fælles bevidsthed om det faldende dåbstal og de teologiske udfordringer, der knytter sig dertil.

Dagen tog udgangspunkt i rapporten "Dåb eller ej?" ved Karen Marie Leth-Nissen (se afsnit 2.1). Herefter fulgte en paneldebat ved Peter Kemp, Henning Thomsen og Svend Andersen med Marie Vejrup som respondent (de tre oplæg er vedhæftet som bilag).

Sidste del af dagen anlagde et mere praktisk teologisk perspektiv, hvor der i workshops blev arbejdet med emner som kommunikation, liturgi, dåbsoplæring, babysalmesang, samtalegrupper for gravide mm. (se Program for temadag om dåb p. 34)

4.1.1. Peter Kemp: Dåbens kerne i dag

Peter Kemp har, om nogen, beskæftiget sig med det mytisk-poetiske sprog, hvor han blandt andet har bidraget til diskussionen om opstandelse og hvad, den betyder. Dette perspektiv synes også relevant at inddrage i forhold til dåb, der siden Paulus er tolket som fællesskab i liv og død med Kristus.

Ud fra overskriften: "Hvad er uopgiveligt at forholde sig til, når vi taler om dåb", var Peter Kemp blevet bedt om at give et oplæg, set fra et mytisk-poetisk perspektiv.

Dåben er, historisk set, forstået som foregribelse af døden og renselse til et liv med Kristus. For nogen blev dåben en så voldsom renselse, at det var bedst at vente med den, indtil man var døende! Kemp indledte sit indlæg med en konstatering af, at denne forestilling synes glemt i dag. Tilbage står dåben på mange måder som et indmeldelsesritual til folkekirken. Men der er mere at sige! Renselse er en uopgivelig del af dåben.

Kemp argumenterer gennem sit indlæg for, at dåb er den enkeltes renselse til det menneskelige fællesskab. Altså ikke alene indlemmes man ved dåben i kristenheden, men i menneskeheden. Dåben er i den forstand udtryk for, at den enkelte renses fra det onde, hvor det fristes til at forråde og give efter for det onde. Synden er ikke en personlig sag, men en fællesskabssag, en social kategori, og viser sig således tillige for Guds blik.

I sin analyse om det ondes symbolik viser Peter Kemp videre, hvordan det onde indgår først i en poetisering af jødernes egen historie, som videreudvikles af profeternes tale om denne histories fremtid, for endeligt i den apokalyptiske videreudvikling at opfatte denne historie som verdenshistorie: Et ægte fællesskab mellem alle mennesker, hvor enhver søger at udrense det onde, der nedbryder dette fællesskab.

Perspektivet for barnedåben (og ikke mindre interessant konfirmationen!) er for Kemp en bekræftelse af det kristne fællesskab, der åbner sig for et ægte fællesskab med hele menneskeheden. Dåben åbner for et verdensperspektiv, som en omsorg for det fælles hjem, for hele verden. Renselse af den enkelte til menneskeligt fællesskab udtrykker, for Peter Kemp, det uopgivelige ved dåben.

4.1.2. Henning Thomsen: Dåbens privatisering stillet over for dåb til fællesskab

Henning Thomsen anlægger en synsvinkel, der tager udgangspunkt i den gældende gudstjenesteordning. Herudfra peger han på de udfordringer, der rejser sig i forhold til dåb i dag.

Han slår fast, at dåben er en uomgængelig, tegnbåren forkyndelse. Som enhver anden forkyndelse er også dåben en synliggørelse af det, vi allerede er: Forligte med Gud. Den status og identitet gør det muligt at leve med glæden som livsgrundlag.

Dermed er der også advaret mod den fejlslutning, at Gud skulle være bundet af midler, så at de udøbte skulle være fordømte og fortabte for Gud. Så vigtig som dåben er som fortegn for menneskelivet, lige så vigtigt har det også, kirkehistorisk set, været at afværge de misforståede konsekvenser af en manglende dåb. Dåben er ikke noget magisk helle, men et udtryk for omgangen med livet.

Der ligger en væsentlig udfordring i, at der i vores tid er gået privatisering i dåbens rum. De dåbssøgende familier giver udtryk for, at de ser dåben som et udtryk for fællesskab, men primært fællesskab i deres egen familie. Folkekirken må forholde sig til, at dens medlemmer kommer som dem, de er og ikke som dem, kirken kunne ønske sig, at de var.

Henning Thomsen gør rede for dåben som fødselens sakramente, der betoner fællesskabet med den korsfæstede herre Jesus Kristus, jf. korstegnelsen. Dåben sætter os ind i den korsfæstedes liv. Jesu liv ender med en forsvinden (den tomme grav og himmelfarten) for at blive til et nærvær i Ånden. Et nærvær, der tager skikkelse i fællesskabet af mennesker. I dåben bindes vi til vore medmennesker; som døbt er man altid et individ i et fællesskab. Der findes ikke et fællesskab med Gud uden om min næste.

I luthersk sammenhæng er vi vant til at betone, hvad vi døbes væk fra: Egoisme, synd og død. Som senmoderne mennesker kan vi også have tendens til at fokusere på dåben som en begivenhed her og nu. Til gengæld mangler vi at udfolde, hvad vi døbes til, og hvordan man lever i sin dåb. Hvordan kan man i hverdagslivet synliggøre og italesætte den forløsning, som dåben er? Der ligger en stadig udfordring i at udfolde, hvori dåbslivet består.

4.1.3. Svend Andersen: "Forløsning fra synd, død og djævel" – på nudansk tak!

Hvis vi vil undgå at blive ved en kun overfladisk forståelse af dåbsproblematikken, må vi gribe tilbage til de klassiske formuleringer af dåbens betydning – samt arbejde med at fortolke og reformulere det overleverede. Det var en af hovedpointerne fra professor Svend Andersen ved temadagens 3. oplæg. I en dansk folkekirkelig situation er det ensbetydende med et systematisk-teologisk arbejde med dåbstanken i den lutherske tradition, som den bl.a. kommer til udtryk i Confessio Augustana, Luthers Store Katekismus og i selve dåbsritualet.

Hvad er da på spil her? Hvad er dåbens baggrund og betydning? Svaret er tilsyneladende givet med den evangelisk-lutherske skelnen mellem synd og nåde. Dåbens baggrund er det almenmenneskelige vilkår, at vi er underlagt synden (CA II). Det er overvindelsen af synden ved genfødsel med Kristus, der er dåbens betydning. Med andre ord - dåbens centrale betydning er, at nåden formidles. Dvs. at mennesket forløses fra synd, død og djævel (WA 30/I, 215). Interessant er desuden, påpeges det af Svend Andersen, at indlemmelsen i det konkrete menighedsfællesskab tilsyneladende ikke er i centrum i de lutherske kilder. Derimod er der fokus på, at den enkelte i dåben optages i kristenheden. Der må altså ifølge Svend Andersen skelnes mellem menigheden universelt set og menigheden, som den forsamling af mennesker, der en given søndag måtte være i kirke.

”Forløsning fra synd, død og djævel” – på nudansk tak! Sådan lyder udfordringen ifølge Svend Andersen. Hvordan formulerer vi de lutherske tanker om dåben på nudansk? Hvordan tale om forløsning fra synd, død og djævel med de senmoderne forældre? Svend Andersen peger på, at et anknytningspunkt måske kunne være, at også senmoderne mennesker oplever, at der er livsødelæggelse i verden, som vi er underlagt (også selv om de færreste måske i første omgang kan tilslutte sig tanken om, at deres nyfødte barn er ”befængt med arvesynden og hjemfaldent til død og djævel”, som Svend Andersen formulerer det). Ikke desto mindre er erfaringen af livsødelæggelse almenmenneskelig. Både den ødelæggelse, der skyldes os selv, men også den, der skyldes over-individuelle kræfter. De ødelæggende kræfter gør det klart for os som forældre, at vi aldrig vil være i stand til at hamle op med livsødelæggelsen, uanset hvor stor en omsorg og kærlighed vi viser vores børn. Dåben bliver da det synlige tegn, der giver tilsagn om at være forbundet med ham, der gennemled livsødelæggelsen og giver os håb om befrielse derfra. Måske er netop håbet herom det anknytningspunkt, hvor folkekirken kan tale meningsfuldt med de senmoderne forældre.

4.1.4. Dåben som fællesskab og håbsfortælling

Er der gået privatisering i dåben? Er det stadig muligt at tale om fællesskab i de situationer, hvor dåbsfølget og den ”faste menighed” er forsamlet i samme sognekirke – eller er forskellene mellem dem så store, at det ikke længere giver mening at tale om et fællesskab? Er sproget, liturgien og formen i folkekirken i stand til både at rumme og ramme den brogede skare, der måtte være forsamlet i landets kirker? Ovennævnte er nogle af de spørgsmål, som udsprang af temadagens forskellige oplæg og diskussion. Her skal to overvejelser trækkes frem.

1) Dåben er liv og fællesskab med Kristus – ja med kristenheden og måske endda hele menneskeheden (jf. ovenstående tre oplæg)

Hvordan udmønter det fællesskab sig konkret? Og hvad ligger der i ordet fællesskab? Hvordan tolker og forstår vi tanken om et fællesskab? Undersøgelser og erfaringer peger på, at dåbsfølget i vis grad oplever fællesskab med hinanden mere end med den konkrete og faste menighed. Vi har for vane at tolke det som en mangel og et problem, der skal løses: Hvordan får vi dåbsfølget til at agere, så de mere synligt bliver indlemmet i den faste menigheds fællesskab?

På temadagen blev det italesat, at folkekirken må forholde sig til, at dens medlemmer kommer som dem, de er og ikke som dem, kirken kunne ønske sig, at de var (jf. p. 18, Henning Thomsens oplæg). Temadagens forskellige oplæg kunne endvidere anspore til på ny at overveje fællesskabsbegrebet.

På temadagen blev det påpeget, at vi må skelne mellem menigheden universelt set og menigheden som en forsamling af mennesker en given søndag. Samt at indlemmelsen i det konkrete menighedsfællesskab tilsyneladende ikke i første omgang er i centrum i de lutherske kilder. Derimod er der fokus på, at den enkelte i dåben optages i kristenheden. Kunne man heraf finde en modvægt til bekymringen om, at der er gået privatisering i dåben, og at dåbsfølgerne oplever fællesskab med hinanden mere end med ”den faste menighed”? Og kan der tillige her hentes inspiration til at turde lade dåb i ”lørdagsdåben” og lign. være på højde og niveau med dåb i søndagens højmesse? Skyldes problematisering af forholdet mellem dåbsfølget og den faste menighed til dels, at vi som folkekirke tænker for snævert om fællesskabet? At det fællesskab, som dåbsfølget oplever med hinanden, er legitimt, også selv om det ikke altid udmønter sig i et synligt fællesskab med den faste menighed i den lokale kirke - men at der alligevel er tale om et fællesskab, som kan række ud til et fællesskab med hele kristenheden (og menneskeheden)? Da bliver det naturligvis

relevant at spørge: Hvad er det da, vi - på trods af alle de åbenlyse forskelle - kan være fælles om? Hvilket leder videre til næste overvejelse.

II) Dåben er en tegnbåren forkyndelse, der gør det muligt, på trods af livsødelæggelsen, at leve med glæden og håbet som livsgrundlag (jf. ovenstående oplæg).

Temadagen synes på forskellige måder at pege på, at en måde at åbne dåbens betydning op kunne være, ved hjælp fra f.eks. det poetisk-mytiske sprog, at sætte ord på den almenmenneskelige erfaring af livsødelæggelse samt tillige at formulere et håb om overvindelse heraf.

Er det fællesskabet herom (håbs-fortællingen), vi som folkekirke skal rette fokus på snarere end på hvem, der sidder på de lokale kirkebænke en given søndag (eller måske lørdag)? Og er der behov for på ny at se på ritualets form og udtryk for at denne håbs-fortælling kommer klarere til udtryk? Noget tyder på, at der er et behov for tydeligere at markere dåbens gaveaspekt og samtidig modvirke den udbredte tendens til at forstå f.eks. trosbekendelsen i retning af et trosforhør. Kunne det evt. ske ved – som det allerede er tilfældet i flere menigheder – at lade menighedens fælles trosbekendelse lyde i forbindelse med dåben, så det bliver tydeligere, at trosbekendelsen er noget, vi sammen omsluttet af, snarere end noget den enkelte (dåbsforældrene) skal "stå til regnskab for"? Og kunne man forestille sig andre liturgiske justeringer, som kan virke befordrende for at tydeliggøre både gaveaspektet og fællesskabet omkring håbs-fortællingen? Sådan at når vi forsamles i kirkerummet og omkring døbefonten, så er der – alle de åbenlyse forskelle til trods – stadig noget, der forener os: Nemlig at vi har vovet os ind i kirkerummet, fordi vi stadig håber. Håber på at høre til "det fællesskab, død og ondskab ikke har magt over", som biskop Henrik Wigh-Poulsen skriver i forordet.

4.2. Temadagens workshops

Hvor temadagens formiddag dels formidlede viden om, hvad dåbsfamilier tænker og taler om i relation til dåb med efterfølgende teologiske indlæg og dels åbnede en debat om det uopgivelige ved dåben, var eftermiddagen tiltænkt praktisk teologisk refleksion i otte meget forskellige workshops. Dåbsudvalget har forsøgt at indsamle så mange reaktioner og resultater i forhold til de drøftelser, der pågik. Men det stod tidligt klart, at forskelligheden i oplæg, resultater og forløb var så stor, at de først og fremmest har tjent til at skabe netværk blandt præsterne, hvor fælles interesser inden for feltet er løbet sammen.

Der skal derfor henvises til programmet (se p. 34) og idékataloget i kap. 6.1., hvor nedslag af drøftelserne i form af nye mulige initiativer er skitseret.

4.3. Foreløbig opsamling

Temadagen trak den store udfordring knivskarpt op, som rejser sig, når den fagteologiske diskurs møder den senmoderne virkelighed. Med andre ord: Når præster med deres dåbsteologiske bagage møder mennesker af i dag. Her giver præster udtryk for vanskeligheden ved at spidsformulere, hvad dåben skal gøre godt for. Folkekirken signalerer åbenhed med sit "kom endelig indenfor, der sker ikke noget ved at blive døbt". Opgaven ligger selvsagt i at kunne sige noget andet og mere.

5. Udvalgets overvejelser og anbefalinger

Enhver statistik har sine begrænsninger og siger selvfølgelig ikke alt. Det ændrer dog ikke ved, at det er ganske indiskutabelt, at der tegner sig et klart fald i dåbs- og medlemsprocenter, og at tallene viser en entydig accelererende tendens.

De udfordringer, som er blevet afdækket ved dåbsudvalgets arbejde, knytter sig dog også til meget bredere problematikker, som folkekirken møder i de her år. Folkekirken agerer på stærkt ændrede vilkår, hvor brugen af folkekirken ikke går i arv på samme måde som tidligere, og hvor fortroligheden med kristendommens grundtanker ikke længere er den samme. Traditionstab, adskillelse af skole og kirke, tidens tendenser om individualisering og autenticitet stiller folkekirken overfor nye udfordringer: Hvordan være kirke, når folkekirkens ritualer ikke længere vælges til så selvfølgeligt, som de gjorde det engang? Hvordan møde danskerne i det 21. århundrede, hvor et traditionstab har bevirket, at fortroligheden med det religiøse sprog er svækket?

Det er ind i denne brede ramme (alt sammen jf. afsnit 2.1), det faldende dåbstal må forstås og mødes. Derfor kan det teologiske arbejde med dåbstallet heller ikke stå alene, men må have blik for et fortsat fokus på de folkekirkelige kerneopgaver - gudstjeneste, undervisning, de kirkelige handlinger og samtalerne. Mødet med den enkelte kirke og ikke mindst den enkelte præst er og bliver altafgørende. Hvordan kommer det møde i stand, og hvordan opleves mødet? Fungerer kommunikationen? Var præsten tilgængelig og nærværende i de situationer, hvor jeg havde brug for det? Var præsten i stand til at møde mig, der hvor jeg var? Skabte mødet forståelse og relevans ind i et senmoderne hverdagsliv?

Det må mane til eftertanke i alle lag af folkekirken. Bruges præsternes tid og ressourcer rigtigt? Føler de sig klædt på til mødet? Hvor kaldes der på en særlig indsats, og hvordan flytter vi evt. ressourcer fra et område til et andet? Bruger vi for mange ressourcer på dem, der kommer mest i forvejen, så vi i højere grad skal være opsøgende som kirke og menighed samt opprioritere de kirkelige handlinger (jf. 2.1.4)

Der synes at rejse sig 5 temaer, som det er nødvendigt at alle folkekirkelige interessenter, fra menighedsråd og præster til provstiudvalg, provster og biskop, forholder sig aktivt til. De 5 temaer danner udgangspunkterne for de følgende afsnit om kommunikation (5.1.), liturgi (5.2.), den teologiske udfordring (5.3.), ressourcer (5.4.) og forhindringer for dåb (5.5.). Til slut (5.7.) er der en skematisk oversigt over opgaverne, som kapitlet overordnet set forholder sig til, samt hvem, der bør gribe ansvaret for, at opgaverne søges løst.

5.1. Kommunikation

Sydhavnsrapporten rejser helt generelt spørgsmålet, om folkekirken stiller sig tydeligt nok til rådighed for de familier, der overvejer dåb eller ej. Midt i samtalen mellem forældrene skal der argumenter på bordet. Man kunne som folkekirke spørge, om det er på et oplyst grundlag, beslutningerne træffes, når det, som Sydhavnsrapporten konkluderer, "er den med de stærkeste følelser, der vinder". Kan vi kommunikere bedre?

De semi-strukturerede samtaler med præsterne i Aarhus afslørede, at det er meget forskelligt, hvor offensivt folkekirken kommunikerer indhold om dåb på, især sognenes hjemmesider. Mange af sognenes hjemmesider er informationsmættede med oplysninger om, hvordan man melder dåb, hvor mange faddere, hvornår det er muligt etc. Det er udmærkede faktaoplysninger.

Men der står sjældent meget, og slet ikke kort og fyndigt, om hvorfor! Om dåbens betydning. Her henvises ofte til Folkekirken.dk, men man kan spørge, om denne kommunikation er direkte og klar nok?

Tidligere i nærværende rapport stilles spørgsmålet indirekte, hvordan vi som kirke kan fremme et religiøst sprog, som de senmoderne familier kan tale med på og opleve som meningsskabende. Det synes i forlængelse heraf væsentligt grundlæggende at overveje, hvad hjemmesiderne skal og kan bruges til, og om der kunne tænkes strategisk og overordnet om folkekirkens kommunikation i Aarhus, således at dåben bliver mere direkte og vedkommende for de, der måtte efterspørge betydning og mening.

Udvalget har defineret følgende ambitioner, som vi opfordrer til, at der bliver arbejdet videre med:

- Folkekirken i Aarhus skal (også) kommunikere til de, vi normalt ikke er i samtale med
- Folkekirken i Aarhus skal benytte relevante medier og derigennem blive en del af forældrenes samtale/"forhandling"
- Folkekirken i Aarhus skal i sin kommunikation stille sig tydeligere til rådighed, således at det fremmer "mødet", og at præster bliver brugt mere i uddybende samtaler om dåb og relaterede emner.
- Folkekirken i Aarhus skal tænke strategisk om kirkens kommunikation og specifikt om dåben.

Hvilke initiativer kalder disse ambitioner på? Det er først og fremmest et anliggende for sognene at drøfte, om man i sin kommunikation får mest ud af sine anstrengelser. Men opgaven er også af en størrelse, så udvalget skal anbefale provstiudvalgene i Aarhus at drøfte, hvordan man fra mere overordnet niveau kan støtte menighedsrådene (herunder præster, kirke- og kulturmedarbejdere og andre, der står for kommunikationen lokalt) i opgaven. Det kunne handle om at få et kritisk blik udefra til at give bud på skarpere kommunikation.

Hvorvidt der skal tilvejebringes ressourcer, så der kan tænkes og formuleres skarpere kommunikation, er ikke nærværende udvalgs opgave at pege på. Men en bedre udnyttelse af eksisterende muligheder og evt. fælles løsninger kan givetvis finansiere en del.

Målet er, for udvalget at se, at de, der søger viden om dåb på de lokale kirkers hjemmesider, ikke alene finder fakta om antal faddere og oplysninger om kordegnenes træffetider, men kan hente reel og brugbar information, der kan være frugtbar i samtaler om dåb.

5.2. Liturgi

Arbejdet med dåbsspørgsmålet i det forgangne år har også afsløret nødvendigheden af at finpudse Ritualbogen. Som undersøgelsen "Højmissen set fra kirkebænken" når frem til, så er liturgien på den ene side med til at give dåbsgæster en utryk fornemmelse, og på den anden side er liturgien for den vante kirkegænger tryghedsskabende. De samme iagttagelser sætter præsterne i Aarhus ord på i samtalerne, når de beretter om skismaet i gudstjenesten mellem dåbsfølge og den faste kreds af gudstjenestedeltagere. Opfordringen skal derfor lyde til biskopperne at overveje Ritualbogens muligheder.

Kunne der også åbnes mulighed for lørdagsdåb, dvs. give bud på en liturgi, der afspejler den praksis, der efterspørges og efterleves, så der bliver den nødvendige kvalitet og genkendelighed? Vi kender ikke noget eksakt tal for hvor mange børn, der døbes uden for højmissen. Men at lørdagsdåb er et tilbud i de fleste sogne i Aarhus indikerer, at det slet ikke er så få endda.

Hvor kirken i byen, i store midtbysoogne og voksende forstadssoogne, oplever mange dåb, er det også nødvendigt at overveje, hvordan pressede kirker i byen med virkelig mange dåb kan håndtere den kirkelige handling, så der ikke bliver gået på kompromis i mødet mellem præst, kirke og familie. I forlængelse heraf, synes Henning Thomsens og Svend Andersens diskussion om "privatisering" af dåben også at kræve en nærmere afklaring (se evt. deres indlæg fra temadagen). Flere spørgsmål rejser sig: For hvis skyld skal et barn døbes i forbindelse med højmessens? Eller, hvis dåb er mere end et indmeldelsesritual til folkekirken, men er dåb til ægte fællesskab med hele menneskeheden (jf. Kemp), kan denne tanke så også inspirere til at tænke liturgisk og ikke alene i forbindelse med forkyndelsen?

På denne baggrund skal en revision af Ritualbogen anbefales, så præsterne ikke efterlades alene i det liturgisk hjemmesnedkeri, men med gennemreflekterede bud på hvordan.

Som det også er refereret i nærværende rapport fra Sydhavn Sogn, så er det et træk ved den senmoderne virkelighed, at den rummer en længsel efter religion. Formår folkekirken generelt at svare på den længsel? Og i denne specifikke kontekst: Svarer vore ritualer på denne længsel? Overvejelsen bør være, hvordan ritualerne møder denne længsel, og altså viser sig relevant for dem, og samtidig fastholder ritualets identitet i forhold til evangeliets kerne og tradition.

Det skal anbefales at gennemgå ritualet for sproglige udtryk, så ritualets sprogbrug nyfortolkes. Samtidig foreslås det overvejet, om dåbsritualet, ved siden af sin naturlige faste form og genkendelighed, som et stærkt ritual må have, også kan få den fornødne fleksibilitet, med mulighed for variationer og medinddragelse (samskabelse!) af dåbsbarnets familie mv. (se manchet til Karen Marie Leth-Nissens workshop).

Opgaven med henblik på revision af ritualerne omkring dåb, bør også indebære, at man overvejer ritual for voksendåb og voksenkonfirmation, og hvorvidt der bør være særskilte ritualer beskrevet herfor.

Kompetencen i dette spørgsmål er biskoppernes, og anbefalingen med hensyn til Ritualbogen og liturgi, retter sig naturligvis til biskopperne med opfordring til at tage spørgsmålet op i samarbejde med Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter og ikke mindst de mange præster og menigheder, som gør sig erfaringer med dåb uden for højmessens.

5.3. Den teologiske udfordring

Når man tør reflektere teologisk over dåbens betydning og status, så viser de enkle og skråsikre svar sig hurtigt at være ganske utilfredsstillende. Det er faktisk ikke så ligetil at sige med få ord, hvad dåben betyder og skal gøre godt for. For mener vi dermed at alt det, der positivt kan siges om det døbte menneske, modsat ikke gælder for det udøbte?

Som det fremgår af fx gruppeinterviews med præster og temadagen om dåb, har udvalgets arbejde i flere sammenhænge konstateret en markant teologisk udfordring. Helt centrale aspekter ved dåben så som genfødsel, syndernes forladelse, det at blive et Guds barn ved dåben, modtagelse af Helligånden og indlemmelsen i menigheden, kalder på nyfortolkninger, hvis den åbenbare kløft mellem den teologiske diskurs og dåbsforældrenes diskurs skal overvindes. Tidligere tiders formuleringer kan opleves som tomme floskler i dag.

Samtidig kan der også spores en vis usikkerhed, affødt af den offentlighed, der har været om lærersager de senere år, som ikke har gjort noget godt for frimodigheden i forhold til at skulle markere sig offentligt. I den

forbindelse rejser spørgsmålet sig, hvordan biskopper og provster kan øve tilsyn, og samtidig skabe de videste tænkelige rammer for den teologiske kreativitet kollegialt set og i den brede offentlighed, så det ikke bliver modet udi at lade sig teologisk udfordre af samtiden, der svækkes.

I forlængelse af temadagen om dåb i Aarhus er der etableret såkaldte populærteologiske konventer på initiativ af to præster. Her kan præster, i en kollegial kontekst, udfordre hinanden og egen forkyndelse. Det bør overvejes, først og fremmest af provsterne i Aarhus sammen med de nedsatte grupper, hvilket overløb der kan være fra disse nye konventdannelser, som kan komme den samlede folkekirke til gavn. Det kan være i form af inspiration til efteruddannelse eller selvstændige projekter, der fremmer den teologiske refleksion, så den ikke alene bliver et fænomen til præsters egen brug, men får gennemslag i en bredere offentlighed.

I forhold til en flydende omverden, der stadigt hastigere forandrer sig, udfordres folkekirken og teologien også. Hvordan modsvarer folkekirken mange unge familiers overvejelser om, at valg skal være autentiske valg, at man ikke tillægger ydre autoriteter særlig betydning, at individualiseringen eroderer mange af de traditionelle fællesskaber? Og hvordan melder kirken ind i den forhandling, der pågår rundt om det nys indkøbte IKEA-bord, som givetvis står for en udskiftning, når familien flytter i eget hus?

Her mødes en moderne dåbsteologi med det samme krav som teologien til alle tider: At formulere en relevant livslydning i en tid, hvor meget er under forandring, og samtidig bevare sin identitet og budskabet som overleveret evangelium. At denne opgave er påkrævet at tage op nu, synes desto tydeligere, hvor byen vokser, og vi ved jf. Marquards undersøgelser (se denne rapport p. 11), at interessen for dåb og kirke svinder i takt med urbaniseringen. Hvordan svarer folkekirken på den tørre konstatering?

Som det slås fast i flere sammenhænge, fravælges dåb også, fordi den faktisk tillægges en betydning, som man som dåbsfamilie dog ikke er sikker på, man kan stå inde for. Det er en reel anfægtelse for mange, når de oplever, at skulle stå inde for jomfrufødslen og kødets opstandelse. Det er i dette spændingsfelt mellem positiv interesse og længsel på den ene side og et andet religiøst sprog, end det dogmatisk korrekte sprog, på den anden side, at teologien også har en opgave.

Marie Vejrup's karikatur på temadagen om dåb i Aarhus viste en folkekirke, hvis præster smilende står i kirkedøren og vinkende kalder på alle: "Kom bare indenfor. Det er ikke farligt. Det sker der ikke noget ved"! Men hvorfor skulle man så? Tager folkekirken ikke sig selv og dåben så alvorligt, som omverdenen gør, er der et stykke arbejde at gøre.

Det er et afgørende teologisk stykke arbejde. Tanken om den udøbtes fortabelse møder man i dag kun som en teologisk raritet, som dog formåede at etablere den kant, hvor dåben var indlysende uopgivelig. Men kan der etableres et andet teologisk (mytisk-poetisk) sprog for denne kant, denne forskel, som dåben er i et menneskeliv?

Udfordringen er i høj grad givet med det senmoderne menneskes projekt med at realisere sin egen identitet. I den forbindelse er det nødvendigt, at folkekirken kan formulere sig tydeligt, så dåb peger ud over den opfattelse, som mange har, at dåb er en snæver national markør, og dåbens universelle karakter fremtræder stærkere.

Det indebærer videre, at relaterede temaer som menighedssyn og spørgsmålet om, for hvis skyld børn skal døbes (og helst under højmessens!), også tages op til overvejelse. Er det for dåbsbarnets, forældrenes, folkekirkens, menighedens, præsternes, kirkepersonalets eller samfundets skyld? Hvad siger vi om forholdet mellem dåb og konfirmation, når mange forældre i de sociologiske undersøgelser giver udtryk for,

at dåben for dem er et foreløbigt valg med henblik på barnets endelige og selvstændige valg ved konfirmationen?

Alt i alt tegner sig et billede, der kalder på et øget fokus på dåbsteologien på flere niveauer. Det være sig på forskningsniveau, i uddannelsessammenhænge, på konventer og i netværk af præster.

Biskoppen skal derfor opfordres til at sætte dette kerneteologiske spørgsmål på dagsordenen, således at der fra centralt hold oprustes teologisk om opgaven, og så alle, med interesse for folkekirken, aktiveres. Det kan være nationale initiativer, så Institut for Kultur og Samfund på Aarhus universitet ikke alene skal involveres, men også det Teologiske Fakultet i København. På den måde etableres satsningsområder, der svarer på de åbenlyse udfordringer i Sydhavnsrapporten og de udfordringer, vi afdækker i Aarhus.

Folkekirken Uddannelses- og Videnscenter bør også inddrages i efteruddannelse af præsterne. Sidstnævnte gruppes opgave er givet i det daglige og er naturligvis også forpligtet af præsteløftet til det videre arbejde, og biskoppen og provsterne bør videre bidrage til at skaffe de fornødne rammer for arbejdet.

Endelig synes det også nødvendigt at trække denne diskussion ud af det teologiske lønkammer og brede den ud i en samtale mellem menighedsråd og præster og i det hele taget i kirkens kommunikation og de utallige mødesteder, der etableres dagligt.

5.4. Ressourcer

Det faldende dåbstal må på linje med andre udfordringer få folkekirken interessenter til at overveje, hvordan præsternes ressourcer bruges optimalt, så menneskers møde med kirke og præst får de bedste betingelser. I en bredere sammenhæng indbefatter det også overvejelser, om de enkelte sogne stiller de nødvendige personalemæssige og økonomiske ressourcer til rådighed, så en opprioritering af arbejdet for at fremme adgangen til dåb kan finde sted. En overordnet påstand kunne være, at der ikke kan udvikles noget, uden man samtidig afvikler andet, med mindre præster og den øvrige organisation skal nedsmelte.

Udvalget ønsker således at undgå, at dets anbefalinger resulterer i, at folkekirken i Aarhus drukner sig selv i nye initiativer. Den fælles opgave for en samarbejdende folkekirke er, at vi sammen, præster og menighedsrådsmedlemmer, provster og provstiuvalg diskuterer, hvordan folkekirken svarer på den udfordring, de faldende dåbstal stiller.

Her er det væsentligt, at der skabes mere rum for, at præsterne laver præstearbejde, og at menighedsråd og menighed løfter de opgaver, der er deres. Det vil sige, at præsterne i højere grad er udadvendte i forhold til dem, der ønsker at tale med dem om "det med Gud", at de investerer deres faglighed i samtaler med dem, der ønsker dåb og dem, vi traditionelt ikke kommer i samtale med.

Samtidig skal menighedsråd og menighederne støtte præsterne heri og aflaste præsterne fra at sidde i mange udvalg, hvor man til tider også dublerer hinanden som præster. Hvor præsterne sidder i udvalg og bestyrelser, må det være på grund af den teologisk faglige ekspertise og for sammenhængskraften i kirken.

Udvalget anbefaler derfor, at temaet sættes på dagsordenen i de faglige konventer i provstierne og i menighedsrådene, således at de præstelige ressourcer bruges bedst. Præsterne er blandt de bedst uddannede i folkekirken, og en fokusering på, hvordan denne faglighed udmøntes bedst i det daglige arbejde, er, efter udvalgets mening, nødvendig. En positiv gevinst indløses herved tillige ved, at det

myndige lægfolk tydeligere involveres og overdrages ansvar for kirkens liv og vækst, mens præster laver præstearbejde.

Udvalget anbefaler tillige, at denne debat også bredes ud og tages mellem menighedsråd, da udfordringen omkring dåb og folkekirkens relevans ikke er et anliggende for præster alene, men for enhver der interesserer sig for folkekirken. Det kan ske provstivis i første omgang, eller evt. for hele kommunen med Distriktsforeningen som afgørende medspiller.

Menighedsrådene opfordres i forlængelse heraf til, at de nødvendige personalemæssige og økonomiske ressourcer tilvejebringes, så en satsning på at fremme arbejdet med dåb og kontakt til nye familier muliggøres.

5.5. Forhindringer for dåb?

”Se, dér er vand, hvad hindrer mig i at blive døbt”? Og ret beset er der ikke meget, der kan forhindre. Kirkerne i Aarhus viser da også generelt stor imødekommenhed over for dem, der ønsker kirkelig betjening.

Men tager man i betragtning, hvor mange der ønsker at få en samtale om dåb og som positivt gerne vil vide mere, er det påfaldende, at det for udvalget i de semistrukturerede samtaler med præsterne også viste sig, at der fra folkekirkens side selv opstilles forhindringer, som ikke kan begrundes teologisk, eller som i bedste fald hviler på en tvivlsom teologisk argumentation.

Udvalget har således mødt følgende forhindringer, der efterlader den, der møder folkekirken, med to muligheder: at tage til takke med det tilbud, der gives, eller vende en afvisende folkekirke ryggen. På baggrund af de forhindringer, vi har mødt, synes det relevant at spørge: Er det legitime forhindringer at opstille for dåb, når begæring afvises fordi:

- Man kan kun få barnedåb søndag morgen kl. 10.00.
- Det kan ikke blive på søndag, for vi har kun plads til to dåb under højmesse.
- Vi har ikke ressourcer ved kirken til at holde dåb om lørdagen. Organistens kvote tillader det ikke!
- Din tilknytning til kirken ikke er stærk nok.

Udvalget skal derfor for det første opfordre menighedsråd og præster til at drøfte, hvad der skal til for at rydde disse forhindringer af vejen. Temaet bør også tages op i provstiudvalgene og budgetudvalget i Aarhus, således at det ikke er ressourcer og opbakning fra de bevilligende myndigheder, der mangler i forhold til prioriteringen af denne opgave. Endelig bør temaet også tages op mellem provster og præster, der har ansvar for den pastorale ledelse af sognene, og som dermed også har ansvar for, hvordan kirken kommunikerer ved henvendelser til kirken om dåb.

Barnedåb er en af folkekirkens absolutte kerneydelser, og ovenstående forhindringer er, efter udvalgets opfattelse, ikke valide argumenter med henblik på at afvise en begæring om dåb for en folkekirke, der bør være åben og imødekommende.

Afslutningsvis retter ovenstående en mistanke mod den måde, hvorpå kirken i det daglige møder medlemmer og andre, der ønsker kirkelig betjening. Administreres adgangen til kirkelige handlinger og samtaler ud fra, hvad man kan hævde ifølge ”Bekendtgørelse af lov om medlemskab af folkekirken”, eller er det en generøs tilgang, der præger mødet med omverdenen, så vi fra folkekirkens side i udgangspunktet

regner en begæring om dåb og andre kirkelige handlinger for velbegrandede. Skulle en lempeligere administration afsløre strukturelle problemer, må det være ledelsens opgave at tage det pres, og ikke de medlemmer af folkekirken, der alene ønsker deres barn døbt.

5.6. Opfølgning på udvalgets arbejde

Det arbejde og de drøftelser, som dåbsudvalget har været involveret i det forgangne år, har vist, at der ikke er enkle løsninger/initiativer, der kan vende udviklingen med hensyn til faldende dåbstal i Aarhus. Som det fremgår af indeværende kap. 5 er der tale om grundlæggende diskussioner forude, og det er afgørende, at de nødvendige diskussioner kommer til at forløbe, dvs. finder ressourcer, nøglepersoner og tid.

Som en væsentlig udløber af anbefalinger, følger hermed en sidste: At provsterne i Aarhus og budgetudvalget (og evt. biskoppen) nedsætter et nyt udvalg, der dels skal følge, hvorledes det går med udmøntningen af dette udvalgs anbefalinger, dels skal vurdere, hvorvidt nye initiativer er påkrævet.

Det har vist sig, indtil videre, at være et operativt og analytisk rigtigt niveau at nedsætte et udvalg på tværs af Aarhusprovstierne, som netop kan iværksætte initiativer og dialog tæt på præsternes og menighedsrådenes hverdag – dvs. dér, hvor mødet med folkekirken ofte sker.

Skal vi som folkekirke i Aarhus udvikle nye tiltag og måder at møde omverdenen på, er det ikke gjort med nye rapporter, viden og afdækning af udviklingspotentialer alene. Men med lokale initiativer, hvor rapporterne kan tygges og brydes med den virkelighed, der er lokalt i Aarhus, vil ideer herefter kunne modnes, udvikles og blive til virkelighed.

Udvalget skal derfor opfordre budgetudvalget til, at der afsættes midler (fælles puljemidler?) med henblik på at udvikle og afprøve nogle af de, i rapporten nævnte, projekter. Hertil skal også den mulighed nævnes, at hvor der er de fornødne rammer og ressourcer, og hvor udfordringerne er størst, kan enkelte sogne i samråd med provsterne i Aarhus udpeges som forsøgssogne.

5.7. Agenter og opgaver

Skematisk oversigt over opgaverne, som de beskrives ovenfor og de, som ikke alene er ansvarlige, men kunne være initiativtagere:

Opgaver	Agenter
Info om dåb på hjemmesider og andre kommunikationsplatforme lokalt	Menighedsråd
Folkekirkens kommunikation i Aarhus generelt	Budgetudvalg
Liturgi og arbejdet med Ritualbogen	Biskop
Teologisk arbejde vedr. dåbens uopgivelighed	Præster
At give præsterne rum og tid til at arbejde med dåbsspørgsmålet og samtaler generelt	Menighedsråd og provster i samtale med præster

At fjerne forhindringer for dåb	Menighedsråd og provstiudvalg
Opfølgning på udvalgets arbejde	Budgetudvalg og biskop

Udvalget har, under hele sit arbejde, orienteret sig primært internt mod de, der har deres vante gang i og ansvar for folkekirkens daglige drift. Således afspejler overstående oversigt også hvilke agenter, udvalget ser for sig, tager initiativ med henblik på at løfte de i rapporten nævnte problemstillinger.

Hermed kan man også sige, at rapportens svaghed viser sig. Hvor det er operativt enkelt at pege på interne aktørers ansvar, er det langt vanskeligere at udpege eksterne aktører. Men det ændrer ikke ved, at det ikke alene er den snævre organisation, der har et ansvar at løfte i denne sammenhæng. Det har de, der tilslutter sig folkekirken, de, der ud fra deres livstydning synes dåb og et tilhørsforhold til folkekirken giver mening, hvad enten de repræsenterer synspunkter, som at folkekirken er garant for kulturel og social sammenhængskraft, eller man lader sit barn døbe, fordi det hører med til at være dansk, eller man ønsker at lade sit barn døbe i troen på Kristus som hele verdens frelser.

Folkekirken har i den henseende, som organisation betragtet, også den opgave at medvirke til at flere end de, der hjemmavant går i kirkerne, er med til at formulere og fortolke, hvorfor dåben for dem (og potentielt for andre) er uopgivelig.

5.8. Mere viden efterlyses!

I udvalgets arbejde er vi stødt på delområder af dåbsspørgsmålet, som både handler om præsters praksis og teologi, men som også rejser andre spørgsmål. Disse opregnes kort herunder, til inspiration for Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter og andre. Ud over hvad der er nævnt ovenfor, synes det nødvendigt at undersøge og reflektere nærmere over:

- Ritualers betydning i forhold til gravide.
- Dåben mellem universalisme og danskhed - dens kulturelle betydning. Mange synes optaget af forholdet mellem danskhed og dåb!
- Dåb i undervisningsmaterialer i folkeskolen og kristendomsfag.
- Dåb i forskellige aldre – inspirationsmaterialer for unge- og voksendåb.
- Samtale om dåb - hvad er en god dåbssamtale?
- Præsters dåbstaler - indhold, formål og liturgisk placering.
- Dåb og prædiken – dåbens teologiske rationale i søndagens prædiken.
- Hvad betyder urbaniseringen og tabet af fornemmelsen for tradition for interessen for dåb og folkekirkens ritualer?

6. Det videre forløb og opfølgning på udvalgets arbejde

Det har været en del af dåbsudvalgets kommissorium ikke at skulle præsentere selvstændig forskning, men at forsøge at frugtbar gøre kendt viden ind i de faglige fora i forpligtende drøftelser. Det er udvalgets håb, at der er tilvejebragt et godt grundlag i det foregående kapitel 5.

Til sidst præsenteres konkrete bud på initiativer, som kunne danne nye tilbud til nye familier i Aarhus (6.1).

6.1. Idékatalog

Samtaler med gravide

Sognepræst Therese Strand Nielsen deltog i temadagen om dåb. Hun taler om graviditet og fødsel som en "Eksistentielt forandrende livsbegivenhed, som reorganiserer værdier og selve opfattelsen af livets mening". Hun argumenterer helt enkelt for at se graviditet og fødsel som livsfaseskift (transition), som meningsfuld baggrund for at folkekirken skulle interessere sig nærmere for de vordende mødre og evt. familier.

Det er med andre ord oplagt at afsøge mulige rammer for den eksistentielle samtale med kvinden/parret, hvor der kan tales om de på en gang særlige, og dog fællesmenneskelige, eksistentielle erfaringer, som tydeliggøres i denne fase af livet:

- At jeg hverken kan kontrollere livet eller fremtiden.
- At jeg i grundlæggende forstand er afmægtig og sårbar.
- At der er lidelse i verden, og at den rammer tilfældigt.
- At døden ikke kun er noget, der kommer, når vi er mætte af dage.
- At det onde sker/kan ske – også i mit liv – og der er ofte ikke nogen fornuftig forklaring eller mening med det.
- Jeg søger Gud, men føler mig helt alene.

Det er på denne baggrund, det er værd at overveje, om folkekirken i Aarhus burde have et tilbud, der således retter sig mod gravide. Kirken kan vise sig som en relevant samtalepartner i denne sammenhæng, og kan dermed få knyttet kontakt til de nye familier.

Sognepræst Helene Fehrslev (Sydhavn Sogn, Københavns Stift) og sognepræst Therese Strand Nielsen (Store Brøndum, Siem og Torup Pastorat, Aalborg Stift) arbejder aktuelt med temaet.

På den fælles temadag var der præster, som synes, det kunne være værd at arbejde videre med dette perspektiv, og det er udvalgets overbevisning, at der bør etableres en gruppe på tværs i provstierne i Aarhus, som kunne tilpasse et initiativ til aarhusianske forhold, og tage kontakt til de institutioner, der møder gravide.

Opsøgende arbejde i forhold til nybagte forældre

Der ligger en åbenlys udfordring i at folkekirken, som oftest, ikke rigtig kommer i kontakt med de forældre, der vælger dåben fra. Den elektroniske fødselsregistrering har kun forstærket denne tendens.

Derfor arbejdes der rundt omkring i sogne og provstier med forskellige måder at kontakte nybagte forældre på. Ønsker man tillykke med den lille ny efter fødslen, kan man samtidig blive en del af forældrenes samtale og forhandling om dåb eller ej.

Særligt fokuseret har man i Københavns Domprovsti arbejdet med problematikken. Målet er, at alle nybagte forældre, hvor mindst én af forældrene er medlemmer af folkekirken, bliver personligt kontaktet af en præst med en hilsen og mulighed for en samtale om dåb. Ligeledes har Helligåndskirken i Aarhus Vestre Provsti haft nogenlunde samme praksis.

Mange præster vil måske med det samme tænke, at det er en både uoverkommelig og ubehagelig opgave. Hvordan skulle det, rent tidsmæssigt, kunne lade sig gøre, og man vil da føle sig som en anden udsending fra Jehovas Vidner sådan at gå rundt og stemme dørklokker!

Af samme grund har man i Københavns Domprovsti forsøgt at klæde præsterne på til den, måske uvante, situation, ved at afholde kursusdage med praktisk træning i sådant opsøgende arbejde. Ligeledes har man forsøgt at skabe en kollegial forpligtelse på opgaven.

Fra dåbsudvalgets side skal blot lyde en opfordring til at drøfte, hvilke muligheder der gives for at få nybagte forældre i tale og samtidig opfordre præster til at overveje, hvorfor man umiddelbart vægrer sig ved sådan uopfordret at skulle tage kontakt til sognebørnene. Hvad grunder ubehaget i? Hvem er det, det vil være akavet for – præsten og/eller forældrene?

Dåbsfesten

Dåbsudvalget er i sit arbejde blevet bekendt med "Dåbsfesten" (et initiativ, der har sit udspring i Hamborg, men er forsøgt videreudviklet og realiseret i Godthåb Sogn, Frederiksberg Provsti). Baggrunden er dels at nedbryde nogle af de barrierer, der kan være for at nye familier fravælger dåb, hvor disse kunne have baggrund i økonomi, alternativ familiestruktur (solomødre) og familier, der ikke har plads eller tid til at arrangere fest hjemme efter dåb i kirken.

Disse barrierer eller forhindringer søges hermed nedbrudt ved at invitere flere familier til dåbsfest, hvor man kan invitere 12 gæster. Efter gudstjenesten serveres kaffe og vises teaterforestilling. Hermed døbes barnet sammen med andre børn i tilstedeværelse af andre familier.

En af de bagvedliggende ideer er desuden den delekultur, der breder sig i samfundet i øvrigt.

Markedsføring

Folkekirken i Aarhus må have en kommunikationsstrategi, der anviser initiativer i forhold til forældre, der overvejer dåb. Det kunne dreje sig om at være til stede på babymesser, være aktiv på mødre-blogs, have materiale liggende hos jordemødre og sundhedsplejersker mv. En sådan kommunikationsstrategi må også adressere, hvilke folkekirkelige instanser der er ansvarlige. Det vil være oplagt at organisere indsatsen for hele Aarhus by, fx ud fra budgetudvalget.

Synlighed i den offentlige debat

Folkekirken må arbejde på en større synlighed i den offentlige debat om generelle trends i samfundet, og hvilken rolle kirken spiller, og hvad den bidrager til i det danske samfund. Herunder hvilken forskel dåb og medlemskab gør. Således skal der arbejdes på langt mere proaktivt at synliggøre folkekirkens kerneydelser og deres nutidsrelevans.

Babysalmesang

Rundt omkring i sognene kunne man med fordel gennemtænke de lokale babysalmesangskoncepter. Hvordan er arbejdsfordelingen mellem præster, kirke- og kulturmedarbejdere og musikpædagoger? Er der ting der kunne koordineres bedre? Er der ressourcer, der burde bruges anderledes? Målet er at facilitere den gode samtale om dåb, også i regi af babysalmesang.

7. Sammenfatning

Nutidens forældre er præget af en tiltagende individualisering. Dåb er derfor ikke en selvfølge, og den skal give mening i deres liv. Selv når den vælges, er den foreløbig: Barnet må selv senere tage stilling. I Aarhus kommune er dåbstallet faldende fra 78,3 % i 2004 til 67,3 % i 2014, for børn af dansk herkomst. Aarhus er her en del af en national tendens, der også peger på en lavere dåbsprocent, jo større byen er.

I landene omkring os har man også arbejdet med dåbsproblematikken: I Norge er der tydelige paralleller til udviklingen i Danmark, og i Tyskland peger man på en vigtig opgave: At reformulere dåbsteologien. Også andre undersøgelser giver indblik i problematikken: For dåbsgæster er liturgien og salmerne således fremmedgørende, og det sætter spørgsmålstejn ved højmessens som det rette sted for dåben.

Præsterne i Aarhus peger i interviews om emnet på en række faktorer, der først og fremmest bidrager til analyse af situationen: Individualiseringens betydning, dåbsteologien, betydning af digitalisering af fødselsanmeldelserne.

På en temadag om dåb med deltagelse af næsten alle præster i Aarhus provstierne blev det uopgivelige ved dåben behandlet. Dåbens betydning for fællesskabet blev fremhævet: Dåben er en renselse, der giver del i det menneskelige fællesskab. Der blev talt om, at der i vores tid er gået privatisering i dåben: Dåben er en familie-begivenhed. Heroverfor blev det betonet, at dåben er fællesskab i et større perspektiv: Med Kristus og med et større fællesskab. Endelig blev der talt om, at det fællesskab dåben indpoder os i, ikke blot er den konkrete menighed, men i kristenheden. Der blev talt om erfaringen af det livsødelæggende som et anknætningspunkt til en nudansk forståelse af dåben: Dåben knytter os til Jesus Kristus, der gennemled livsødelæggelsen.

Et foreløbigt forsøg på at løfte drøftelserne et skridt videre kan lyde sådan: Skal dåbstallene vendes, må der sættes fokus på mødet med den enkelte kirke og præst. Her peges der på en række områder, der kan overvejes i en fornyelse og forstærket indsats for at møde nutidens forældre: En bedre og mere offensiv kommunikationsindsats, en liturgisk og teologisk nytolkning af dåben samt en omprioritering af ressourcer, så præster frigøres fra opgaver i fx udvalg og bestyrelser til i højere grad at kunne gå ind i det konkrete møde med mennesker i dag. Endelig peges der på, at der skal arbejdes på at rydde unødige forhindringer for dåben af vejen, fx tilhørsforhold til sognet, afvisning af lørdagsdåb, regulativer o.l.

Der bør arbejdes videre med dåbsproblematikken på alle niveauer i folkekirken i Aarhus, både i menighedsråd, blandt præster, i budgetudvalg, hos Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter og hos provster og biskoppen. Der peges på, at der bør nedsættes et nyt udvalg, der følger arbejdet med dåben i folkekirken i Aarhus fremover.

Afslutningsvis peges der på en række mulige konkrete indsatser i et idékatalog.

8. Anvendt litteratur

Dåb eller ej? Rapport om småbørnsforældres til- og fravalg af dåb, af Karen Marie Leth-Nissen og Astrid Krabbe Trolle: http://teol.ku.dk/nyheder/2015/foraeldre_opfatter_barnedaaben_som_foreloebig/Leth-Nissen_og_Trolle_2015_D_b_eller_ej.pdf

HØJMESSEN SET FRA KIRKEBÆNKEN, af Nete Helene Enggaard:
http://teol.ku.dk/cfk/dokumenter/H_JMESSEN_SET_FRA_KIRKEB_NKEN.pdf

NÅR DET ROKKES VED TRADISJON OG TILHØRIGHET - Nedgang i oppslutning om dåp i Oslo bispedømme, af Ida Marie Høeg og Ann Kristin Gresaker:
http://www.kifo.no/doc//RAPPORTER/KIFO%20Rapport%202015_2%20Nar%20det%20rokket%20ved%20til%20web.pdf

Udviklingen i dåbstallene siden 1990, af Steen Marquard Rasmussen:
http://teol.ku.dk/cfk/dokumenter/daabsprojekt/Bilag_1_Rasmussen_2014_Udviklingen_i_d_bstallene_siden_1990.pdf

Die Taufe - Eine Orientierungshilfe zu Verständnis und Praxis der Taufe in der evangelischen Kirche:
<http://www.ekd.de/download/TaufeEKD.pdf>

9. Program for temadag om dåb

Temadag om dåb, torsdag den 29. oktober kl. 9-15, Markus Kirken

9.00: Velkomst ved Birgitte Gråkjær Hjort, FUV og provst Esben Thusgård, Aarhus Nordre Provsti.

9.10-10.15: Karen Marie Leth-Nissen, ph.d.-studerende ved Center for Kirkeforskning og tidligere sognepræst:

Karen Marie afsluttede sammen med religionssociolog Astrid Krabbe Trolle i foråret den første empiriske undersøgelse af forældres holdninger og tanker om til- eller fravalg af dåb af deres børn. Karen Marie vil på baggrund af undersøgelsen give en indføring i dåbsforældrenes verdensbillede og tanker om både dåb, folkekirke og kristendom. Efter oplægget er der mulighed for at debattere resultaterne og deres relevans for Århus provstierne.

10.15-10.30: Pause

10.30-10.50: Peter Kemp - Professor emeritus, DPU - Forskningsprogrammet Pædagogik og Filosofi:

Dåben er symbolet på indgangen til et fællesskab. Derfor er den afgørende tanke her, at man ikke kommer ind i Guds rige uden at modtage det som et barn. Men det er en mytisk-poetisk tale, der er betydningsfuld ikke blot for barnet, men for hele livet for den der døbes til at indgå i ægte fællesskab med hele menneskeheden.

10.50-11.10: Henning Kjær Thomsen, Teologisk stiftskonsulent og ekstern universitetslektor:

Dåb – kirkens grund?

Dåbstallene falder og bekymringen stiger. Men hvad og hvem er det, vi er bekymrede for? Kirken, samfundet eller de udøbte børn?

Samtidig vil vi gerne have de fraværende tilbage; men har vi overvejet prisen? At de kommer som de er, og ikke for at blive som os.

Ja, ved vi i det hele taget selv, hvorfor dåben står så centralt i vores bevidsthed. Hvad er det uopgivelige ved den – i dag?

11.10-11.30: Svend Andersen, professor, dr. teol, Institut for Kultur og Samfund - Afdeling for Teologi:

"Forløsning fra synd, død og djævel" – på nudansk tak!

De citerede ord indgår centralt i Luthers forklaring af dåben og må altså være afgørende for en folkekirkelig forståelse. Men kan denne forståelse gøres nutidig og forklares unge forældre i dagens Danmark? I mit oplæg vil jeg give min tolkning af en luthersk dåbsforståelse - hvor indlemmelsen i menigheden er sekundær – og give et bud på en nutidig forklaring.

11.30-11.45: Replik ved Marie Vejrup Nielsen, ph.d., lektor, Institut for Kultur og Samfund - Afdeling for Religionsvidenskab.

11.45-12.15: Fælles drøftelse.

12.15-13.00: Frokost

13.00-15.00: Workshops

1. Thomas Felter, stiftspræst for gudstjeneste og forkyndelse i Viborg stift:

Dåben som kløft eller bro mellem gudstjeneste- og familiemenighed

Ved højmesser med dåb kan det opleves, at menigheden ligesom brækker over i to: den faste og dåbsfølget. Sidstnævnte kommer sjældent til handlingen med tanke på at være menighed, men kommer som familie og gæster til lige netop deres begivenhed.

Thomas Felter kommer med et oplæg til en samtale om, hvordan vi kan fremme det fælles ved dåbshandlingerne i kirken – både teologisk, liturgisk og pædagogisk.

2. Therese Strand Nielsen, sognepræst i St. Brøndum, Siem og Torup sogne:

Graviditet, fødsel og barsel som eksistentielt forandrende livsfaseskift – en ny folkekirkelig platform for sjælesorg og diakoni

Den nyeste sundhedsvidenskabelige forskning viser, at kvinder er meget åbne for at tale om tro og religiøsitet, når de bliver gravide. De oplever livets sårbarhed på en meget direkte måde i takt med at barnet vokser til i livmoderen. Samtidig kan et tab eller en sorg blive meget præsent igen i denne fase af livet, og der opstår en bevidsthed om, at vi hverken kan kontrollere livet eller fremtiden. At vi i grundlæggende forstand er afmægtige og sårbare eksistenser kan være et vanskeligt vilkår at forsones sig med.

Hvad kan vi bidrage med som folkekirke, og vil vi tilbyde værdifulde samtaler i et samarbejde med sundhedsvæsenet og kommunerne i tilknytning til svangreområdet? Og vil sådanne samtaler kunne nære den tillid, som er afgørende for, om nybagte forældre ønsker at lade deres børn døbe?

3. Ellen Aagaard Petersen, redaktør på folkekirken.dk:

Hvordan taler vi om dåben?

For flere forældre er dåben ikke en selvfølge. Tradition, fællesskab og medlemskab er ikke grund til at vælge dåben for deres barn.

Hvem er de? Hvad tænker de om dåben og om os? Hvad har vi at sige? Hvor møder vi dem, og hvordan taler vi med dem? Ellen Aagaard Petersen leder workshoppen om kommunikation af dåb, som giver hver deltager en skitse til strategi for dåbskommunikation i netop sit eget sogn med hjem.

4. Brian P. Ørnbo, kommunikationsrådgiver, Aarhus Domprovsti:

Kirkens kommunikation, hvor står vi? Hvad kan vi?

Faldende dåbstal er konsekvensen af en langt større udfordring kirken har – nemlig faldende synlighed og manglende bevidsthed om kirken og dens arbejde i befolkningen. Ja, vi kan tale til vordende forældre – og det skal vi. Ja, vi kan finde argumenter til mødrene – og det skal vi. Men først og fremmest skal vi re-introducere os selv i samfundet og befolkningens bevidsthed. Ørnbo giver os sit syn på kirkens kommunikative udfordringer og fortæller om nogle af de tiltag Aarhus Domprovsti har sat i værk for at imødegå dette. Der lægges op til efterfølgende diskussion om kommunikationsarbejdet og løsninger herpå.

5. Karen Marie Leth-Nissen, ph.d.-studerende ved Center for Kirkeforskning og tidligere sognepræst:

Dåb er noget, vi er sammen om!

Forældre og faddere skal være en del af fællesskabet i gudstjenesten, både søndag morgen og lørdag formiddag. Karen Marie Leth-Nissen indleder workshoppen med en kort introduktion til ideerne bag aktiv involvering af dåbsforældre og faddere i barnedåben: participation og co-creation. Herefter udarbejdes i kreativt fællesskab et katalog med ideer til at tage med hjem og prøve af med det samme.

6. Leise Christensen, lektor ved FUV:

Dåbsoplæring

Dåbsoplæring – er det forældrenes, skolens eller kirkens opgave?

I princippet er de fleste formentligt enige om, at dåbsoplæring primært er forældrenes opgave. I praksis er det fleste formentligt på det rene med, at det ikke sker i det omfang, som man kunne have forestillinger om. Lovgivningsmæssigt er det helt sikkert, at det ikke længere er skolens opgave. Som resultat af disse forhold fik vi minikonfirmandundervisningen etableret engang i midt-firserne, hvor det dog i den daværende anordning blev gjort gældende, at denne minikonfirmandundervisning skulle ske i samarbejde med forældrene - hvilket kun er sket i begrænset omfang. Hvordan ser det ud i dag? Er dåbsoplæringen endegyldigt rykket fra hjemmet over i kirken? Eller ser vi tiltag, der igen involverer forældrene? Hvad er det hensigtsmæssige i denne diskussion?

7. Kirstine Helboe Johansen, ph.d., lektor i Praktisk Teologi

Dåben som ritual

Ud fra en introduktion til rituelle handlingers grundlæggende kendetegn arbejder vi i denne workshop med dåben som rituel handling og analyserer, hvorledes de forskellige rituelle kendetegn spiller en større eller mindre rolle i højmessens dåbsliturgi.

Medbring gerne egne erfaringer med og overvejelser over at tilpasse dåbsliturgien fx med dåbstaler, dåbslys og lignende.

8. Christina Skovgaard Iversen, projektmedarbejder på rapport om babysalmesang, Institut for Kultur og Samfund, Afdeling for Religionsvidenskab:

Babysalmesang, hvorfor?

Babysalmesang har på bare 15 år spredt sig til folkekirker i hele landet og mere end 15.000 børn tages hvert år med i kirken til babysalmesang, ikke fordi det er en tradition i familien, men fordi familien mener, at det er godt for barnet. Her får familien en ugentlig relation til den lokale kirke over flere måneder, måske helt op til et år, en kirke de ellers kun bruger ved dåb og til jul. Når overskriften på workshoppen hedder "Babysalmesang, hvorfor?" skyldes det ikke, at vi skal sætte spørgsmålstejn ved succesen, men at vi som kirke er bevidste om, hvad vi giver med videre igennem babysalmesang, og hvordan vi fastholder familien ved kirken, når barslen slutter. Er det nok at relationen skabes og mødre lærer salmer, eller kan man i virkeligheden give mere kristen praksis med? Hvad betyder det, hvis der er en præst til stede? Kan en fokuseret babysalmesang modvirke det faldende dåbstal?

9. Birger Nygaard, sekretariatschef i Det Mellemkirkelige Råd:

Folkekirken og det folkelige

Samspelet mellem det kirkelige og det folkelige er en vigtig præmis for at kunne kalde sig "folkekirke", men er ikke længere en selvfølgelighed. Det folkelige byder i dag kirken på forskelligartede signaler: et rimeligt stabilt medlemstal, men et nu stærkt faldende dåbstal. Marginalisering af kirken kulturelt og som værdileverandør, sammen med fortsat anerkendelse af kirken som vigtig civilsamfundsaktør. Hvordan kan vi være evangelisk folkekirke midt i dette opbrud, hvor traditionelle roller må suppleres med et stort arbejde for at tydeliggøre folkekirken uden for kirkemuren? Vil vi kunne vedblive at være folkekirke, som vi kender den"?